

Riktlinjer SoL och LSS, barn, unga och vuxna

Förslag till social- och omsorgsnämndens beslut

1. Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387) inom social-och omsorgsnämndens ansvarsområde fastställs enligt Social-och omsorgsförvaltningens förslag att börja gälla från och med den 1 juli 2023.
2. Social-och omsorgsnämnden upphäver nuvarande riktlinjer enligt förslag.

Ärende

Tidigare socialnämnden, omsorgsnämnden och äldrenämnden beslutade i december 2016 om riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Social-och omsorgsförvaltningen har arbetat fram förslag på en ny riktlinje för samtliga av social-och omsorgsnämndens biståndsbedömda insatser inom socialtjänstlagen (2001:453) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), för vilka nämnden ansvarar för.

Social-och omsorgsförvaltningens förslag på ny riktlinje innehåller nya ställningstaganden som nämnden har att besluta om. Den nya riktlinjen ersätter social-och omsorgsnämndens nuvarande riktlinjer som reglerar de insatser som nämnden ansvarar för. Därmed ersätts följande riktlinjer:

- Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen (ÄN 2015-710/ON 2016-106/SN 2016-115).
- Riktlinje - Boendestöd, boendestöd med bas.
- Riktlinje - Erbjudande av bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen § 4:1 samt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade § 9:8 samt § 9:9.
- Vägledande principer för Linköpings kommun avseende bostad med särskild service enligt LSS och SoL (Dnr ON 2018-131/Dnr Sn 2018-145).

Existerande riktlinje för externa utförare för personlig assistans kvarstår dock med anledning av pågående utvecklingsarbete. Riktlinje för alkoholtillsyn har ej varit föremål för revidering och kvarstår i sin nuvarande form.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Riktlinjer SoL och LSS, barn, unga och vuxna, 2023-05-17

Ny riktlinje för insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)

Bakgrund

Sveriges kommuner står inför stora demografiska och ekonomiska utmaningar, där välfärden ska räcka till fler. Linköpings kommun behöver därför definiera kommunens ambitionsnivå i samtliga insatser inom socialtjänstens område som social-och omsorgsnämnden ansvarar för.

Social-och omsorgsförvaltningen har arbetat fram ett förslag på ny riktlinje för samtliga biståndsbedömda insatser som social-och omsorgsnämnden är ansvarig för. Till respektive insats definieras vad som är skälig levnadsnivå och goda levnadsvillkor. Riktlinjen förtydligar hur aktuell lagstiftning ska efterlevas, ger vägledning och säkerställer ett enhetligt agerande inom förvaltningen. Riktlinjen ämnar säkerställa att nämndens insatser är ändamålsenliga, vilket bidrar till att skapa en ökad kostnadseffektivitet hos nämndens verksamheter. Vidare gör förslaget på riktlinje gällande ett antal utgångspunkter som ska beaktas vid handläggning av insatser.

Till riktlinjen återfinns en bilaga vilken syftar till att dels redogöra för nämndens definition av skälig levnadsnivå och goda levnadsvillkor, dels förtydliga nämndens ambitioner för socialtjänstens insatser. Bilagan är nämndens vägledning för handläggning av ärenden och i den finns det, kopplat till respektive insats, redogjort för tidsbegränsningar, omfattning och uppföljningsintervall. Upprättandet av tidsbegränsningar motiveras med att nämndens insatser ska kunna räcka till fler personer i syfte att säkerställa och upprätthålla en hållbar välfärd. Det ska alltid ske en individuell bedömning av respektive ärende, därav ska tidsbegränsningar av insatser ske med utgångspunkt av individens behov. Med anledning av den enskildes specifika behov kan det därför göras avsteg från riktlinjen.

Aktuell situation

Social-och omsorgsnämnden har i dagsläget fyra riktlinjer för handläggning av insatser inom nämndens ansvarsområde. De fyra riktlinjerna är inte uttömmande, exempelvis saknas i stort insatser för barn och unga. Utöver riktlinjer som rör erbjudande om bostad enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS samt personlig assistans finns det inte några andra riktlinjer rörande LSS.

Förvaltningens förslag på beslut innebär att 3 av 4 riktlinjer upphör i förmån till förslaget på riktlinje. Förslaget medför att behovet av flera olika riktlinjer försvinner, då samtliga insatser samlas i en och samma riktlinje. Detta medför en ökad tydlighet för yrkesverksamma inom Social-och omsorgsförvaltningen samt för medborgaren i Linköpings kommun.

Det finns pågående utredningsuppdrag som har påverkat arbetet med att upprätta förslaget på riktlinje. Det pågår bland annat uppdrag kopplat till daglig verksamhet och BoDa verksamheterna samt hemtjänst till barnfamilj. Den kvarstående riktlinjen för externa utförare av personlig assistans ska ses över i

sin helhet vilken även omfattar återsökning rörande medel från Försäkringskassan.

Insatser liggande under Äldrenämndens ansvarsområde omhändertas inte i riktlinjen utan istället hänvisas till den aktuella nämndens riktlinjer.

Väsentliga förändringar

Riktlinjen bidrar till att samla samtliga av social-och omsorgsnämndens biståndsbedömda insatser enligt Sol och LSS.

Riktlinjen bidrar till att tydliggöra vad social-och omsorgsnämnden bedömer vara goda levnadsvillkor och skälig levnadsnivå i respektive insats. Riktlinjen beskriver förslag på uppföljningsintervall för insatserna samt användning av förbehåll av beslut i form av tidsbegränsning och även med anledning av omprövning på grund av ändrade omständigheter.

I riktlinjen beskrivs tydligare regler för erbjudande om verkställighet. Den enskilde har 14 dagar på sig att tacka ja eller nej till ett erbjudande om verkställighet. Om den enskilde tackar nej till verkställighet som bedöms tillgodose den enskildes behov har nämnden möjlighet att ompröva beslutet. Omprövningen kan innebära att den enskildes beslut om insats upphör. I samband med omprövning av beslutet ska den enskilde ges information om att en ny ansökan kan göras.

Förslaget på riktlinje redogör även för regler för dubbla och trippla beslut inom LSS som kan tillgodose samma behov hos den enskilde.

Riktlinjen lyfter fram ett antal utgångspunkter som ska beaktas inför ett beslut om insats, bland annat om civilsamhällets insatser och/eller nyttjandet av digitala lösningar är alternativ som kan tillgodose den enskildes aktuella behov.

En ytterligare förändring är ett ställningstagande till att ett beslut om insats, oavsett heldygnsvård eller öppenvård, ska som huvudregel verkställas inom upphandlad verksamhet eller genom verksamhetsuppdrag hos den kommunala utföraren. Innan heldygnsvård enligt SoL övervägs ska samtlig behandling i öppenvård och annan huvudmans ansvar vara bedömt och uttömt. Behovet av stöd och behandling kan inte kunna tillgodoses genom öppenvård eller andra insatser på hemmaplan.

I riktlinjen ersätts ordet "missbruk" med "skadligt bruk och beroende", med anledning av att det är en terminologi som ligger i linje med den statliga utredningen "Från delar till helhet – tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja" (SOU 2023:5).

Riktlinjen lyfter även fram att den enskildes motivation till att ta del av aktuell insats är en viktig förutsättning för genomförandet av insatsen, framförallt för de personer som är över 18 år.

Ytterligare exempel på väsentliga förändringar är begränsningar i insatsernas omfattning exempelvis att goda levnadsvillkor innebär att familjer regelbundet får avlastning i form av korttidsvistelse enligt LSS vid veckoslut, en riktning är minst en helg på fem veckor. Ett annat exempel är att insatsen daglig verksamhet enligt LSS endast kan verkställas på en daglig verksamhet.

Ekonomiska konsekvenser

Inga nya ekonomiska kostnader har tillkommit. Förslaget på riktlinjen kan med ökad sannolikhet bidra till att nå en ökad kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet. Förslaget kan komma bidra till att minska tiden för verkställigheten av insatser, vilket ger en positiv effekt för de personer som behöver ta del av nämndens insatser. Det kan även komma bidra till dels minskad arbetsbörda rörande yttranden till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), dels minskat antal förelägganden för icke verkställda insatser. En tätare uppföljning bidrar även till att insatser ges till primärt till de personer som är i störst behov.

Kommunala mål

Social-och omsorgsförvaltningens förslag på ny riktlinje ligger i linje med mål inom samtliga av de kommunövergripande målområdena.

Målområde	Mål
Samhälle	<u>Ökad trygghet, säkerhet och minskad segregation</u> <u>Ett växande Linköping med ett starkt näringsliv och fler i jobb</u> <u>Ett Linköping med rikt kultur-, fritids-och idrottsliv</u>
Medborgare	<u>Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum</u>
Ekonomi	<u>Kostnadseffektiv verksamhet</u> <u>Hållbar ekonomi för att värna kärnverksamheten</u>
Verksamhet	<u>Effektiv organisation med goda resultat</u>
Medarbetare	<u>Attraktiv arbetsgivare</u> <u>Hållbar kompetensförsörjning</u>

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

Nationellt är skillnaderna rörande fördelningen av insatser mellan könen stabil över tid. Drygt 40 procent av insatserna enligt LSS beviljas till flickor eller kvinnor. Könstilldelning är jämnare inom SoL, där 51 procent av insatserna beviljas till flickor eller kvinnor. Skillnaderna kan delvis förklaras av förekomst av olika diagnoser. Skillnaderna mellan könen är fortfarande störst bland de yngre. År 2021 beviljades 29 procent av insatserna i åldersgruppen 0–12 år till flickor. Andelen män är högre än andelen kvinnor inom varje LSS-insats. I Linköpings kommun är den största andelen personer, med LSS-insatser, inom åldersgruppen 21–34 år.

Under år 2021 i Linköpings kommun såg det ut som följande:

- Fler män än kvinnor fick beslut om insats enligt LSS. De vanligaste insatserna som beviljades under året var personlig assistans, daglig verksamhet och särskilt boende.
- Något fler kvinnor än män som fick beslut om insats enligt socialtjänstlagen avseende socialpsykiatri. De vanligaste insatser som beviljades var hemtjänst, korttidsboende, boendestöd, särskilt boende och kontaktperson.
- Något fler män än kvinnor som fick beslut om insats enligt socialtjänstlagen rörande IFO. De vanligaste insatserna som beviljades var öppenvård och HVB.

Förslaget på riktlinje omfattar både män, kvinnor, flickor och pojkar i samma utsträckning.

Barnkonsekvensanalys

I de nuvarande fyra riktlinjerna lyser insatser för barn och unga samt barnperspektivet i stort med sin frånvaro. I en av fyra riktlinjer omhändertas barnkonventionen. I en annan av de fyra riktlinjerna omnämns barn i insatser kopplad till hemtjänst, exempelvis praktisk hjälp med barnen eller hemtjänst till barnfamilj. Social-och omsorgsförvaltningens förslag på ny riktlinje bidrar till ett förtydligande om att nämnden dels har en viljeriktning med sina insatser för barn och unga, dels att barnperspektivet omhändertas i insatserna.

Genom en samlad riktlinje med insatser för barn och unga samt vuxna kommer det bidra till att dels möjligen minimera ”stuprör” mellan förvaltningens avdelningar, dels öka möjligheterna att beakta barnperspektivet i samtliga insatser. I förvaltningens förslag på riktlinje finns bland annat omnämmandet av brottsförebyggande insatser som berör barn och unga. Insatserna beskrivs syfta till att förhindra fortsatt normbrytande beteende eller återfall i brott för barn och unga som är mellan 12 och 21 år gamla. Likväl finns insatser som syftar till att skydda barn och unga.

Riktlinjen ämnar underlätta vuxenblivandet och övergång mellan insatser för barn och unga samt insatser för vuxna.

Konsekvensanalys

Social- och omsorgsförvaltningens förslag till riktlinje bidrar, ur ett medborgar- och rättssäkerhetsperspektiv, till att skapa en förutsägbarhet för kommunens invånare om vad som kan förväntas avseende social- och omsorgsnämndens insatser. Förvaltningens förslag på ny riktlinje kan innebära en ökad arbetsmängd för förvaltningens handläggare utifrån tätare uppföljning, omprövning och behov av att fatta nya beslut. Likväl kan en tydlig riktlinje möjligen ses som en begränsning i handläggarnas profession. Samtidigt är handläggarens profession en essentiell del i att kunna göra individuella bedömningar, avvägningar, relevanta tidsbegränsningar och uppföljningar för att tillhandahålla rättssäkra välfärdstjänster. Riktlinjen är att se som ett vägledande dokument.

Riktlinjens förslag på ramar för tidsbegränsning av beslut ska ses som en riktning. Den individuella bedömningen är central och det är handläggare som utifrån sin professionella bedömning avgör om ett beslut ska tidsbegränsas eller inte. Riktlinjen bör även bidra till att minska tiden av verkställandet av ett beslut.

Samtidigt bidrar förslaget på ny riktlinje till att förvaltningens processer blir tydligare, att motverka stuprör och minska tiderna för verkställighet. Förslaget bidrar även till ett än mer enhetligt arbetssätt vilket gör det lättare för medarbetare att agera korrekt. För att handläggning ska bli än mer enhetligt kommer det behöva upprättas interna rutiner som i ännu högre utsträckning förtydligar den vägledning som förslaget på riktlinje ger. Med anledning av att riktlinjen är det dokument som påvisar nämndens vilja i samtliga av dess insatser, kan förslaget tänkas bidra till att underlätta en tydligare ledning i klientnära arbete. En skriftlig riktlinje kan, ur ett arbetsmiljöperspektiv, betraktas som gynnsamt, då det bidrar till att förtydliga för medarbetare vilka förväntningar som finns och vilken riktning som nämnden har för samtliga välfärdsinsatser inom dess ansvarsområde.

Förslaget på riktlinje bör kompletteras med rutiner, tillämpningsanvisningar och informationsmaterial för samtliga insatser, vilket ställer högre krav på förvaltningens ledning att upprätta sådana dokument. Ledningen förväntas också att i det dagliga arbetet följa upp balansen mellan dels efterlevnad av riktlinjen, dels handläggarnas professionella bedömningar. Framtida arbete, där föreliggande riktlinje kan bli än mer uttömmande, kommer kunna bidra till att minska resurser för att upprätta lokala rutiner och tillämpningsanvisningar.

Samråd

Vid upprättandet av förslag på riktlinjen har arbetet bestått i en arbetsgrupp med representanter från myndighetsutövning, juridikfunktion och

utvecklingsledare. Det har även inom ramen för arbetet genomförts en omvärldsanalys av jämförbara kommuner (r9 nätverket) samt östgöta kommunerna avseende riktlinjens potentiella struktur och innehåll. Referenspersoner från Leanlink och Social-och omsorgsförvaltningen har fått möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Uppföljning och utvärdering

Nämnden ska följa upp riktlinjen vid behov och vid varje mandatperiod. Med tanke på framtida förslag på ny lagstiftning, pågående utrednings- och utvecklingsuppdrag, omorganisering av nämnds-och förvaltningsstruktur med mera, kommer det krävas ett kontinuerligt arbete med att uppdatera och hålla riktlinjen aktuell.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Information enligt MBL § 19 har lämnats.

Social- och omsorgsförvaltningen

Susanna Lundstedt

Beslutet skickas till:
Leanlink LSS Funktionsstöd
Leanlink Råd och Stöd
Social- och omsorgsförvaltningen

